

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร¹

สมพร ศิริพันธ์²

จากการศึกษาพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 พบว่าโลกปัจจุบันได้มีการพัฒนาและมีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้นกว่าเดิม โดยเฉพาะทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อีกทั้งสภาพของเศรษฐกิจและสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทำให้การผลิตสินค้าและการให้บริการมีขั้นตอนและกระบวนการผลิตที่สลับซับซ้อนมากขึ้นเรื่อยๆ ตามความเจริญทางวิทยาการใหม่ๆ ที่มนุษย์ได้ค้นพบ ทำให้การผลิตสินค้าในปัจจุบันมีขั้นตอนการผลิตที่ทันสมัยมากเกินกว่าความรู้ตามธรรมดาที่ผู้บริโภคสินค้าหรือบริการจะสามารถรู้ได้ อีกทั้งผู้ผลิตและผู้ประกอบการต่างก็พยายามที่จะวิจัยและพัฒนาสินค้าของตนเพื่อหาทางที่จะลดต้นทุนในการผลิตเพื่อที่จะสามารถไปแข่งขันกับผู้ผลิตรายอื่นๆ ได้ เพราะสินค้าที่ผลิตในปัจจุบันได้มีการแพร่กระจายออกไปอย่างมากจากระดับเมืองไปสู่ระดับประเทศ อีกทั้งสินค้าในปัจจุบันก็มีสินค้ามากมายหลายชนิดและหลายประเภท ทำให้ผู้บริโภคในฐานะผู้ซื้อและใช้สินค้าไม่สามารถปรับตัวได้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่ ซึ่งทำให้ผู้บริโภคไม่สามารถใช้ความระมัดระวังในระดับธรรมดาในการตรวจสอบถึงอันตรายจากการใช้สินค้านั้นได้ง่ายดังเช่นในอดีต ทำให้หลักที่ว่า “ผู้ซื้อต้องระวัง” จึงไม่เป็นธรรมต่อผู้บริโภค และหลัก “ผู้ซื้อต้องระวัง” จึงไม่สมควรนำมาใช้ได้อีก เนื่องจากผู้บริโภคไม่อยู่ในฐานะที่มีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับเดียวกับผู้ผลิตที่จะสามารถตรวจสอบอันตรายจากการใช้สินค้านั้นได้อีกต่อไป ซึ่งหากไม่มีการคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคก็ทำให้เกิดความเสียหายต่ออนามัย ชีวิต และทรัพย์สินของผู้บริโภคซึ่งย่อมสร้างความเสียหายต่อสังคม เศรษฐกิจ และประเทศชาติต่อไป

หากประเทศไทยมีกฎหมายที่สามารถควบคุมการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์เสริมอาหารให้กับผู้บริโภคได้โดยไม่จำเป็นต้องรอให้เกิดความเสียหายที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารขึ้นก่อน ซึ่งยังไม่พบว่ามีในกฎหมายใดในปัจจุบัน อีกทั้งยังไม่สามารถคุ้มครองและเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคได้อย่างทันทั่วทั้งหากเกิดความเสียหายที่เกิดจากการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารขึ้น ซึ่งในการเยียวยาความเสียหายนั้นมีปรากฏแล้วในกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค ดังนั้นเพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรมประเทศไทยจึงควร

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการศึกษาอิสระ เรื่องมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์รติ เล้งวิทยา และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ประเทือง ธนิยผล และรองศาสตราจารย์จุฑพร วงศ์ทองสรรค์

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต (ส่วนกลาง) คณะนิติศาสตร์ สาขากฎหมายธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

กำหนดมาตรการทางกฎหมายเชิงป้องกันในการคุ้มครองผู้บริโภคมาใช้เพื่อแก้ปัญหาในจุดนี้ที่ยังขาดอยู่ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าในปัจจุบันมีมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคอยู่ 2 มาตรการ ได้แก่

1. มาตรการก่อนที่สินค้าจะเข้าสู่ตลาด (Pre-market Control Measure)
2. มาตรการหลังจากสินค้าเข้าสู่ตลาดแล้ว (Post-market Control Measure)

จะเห็นได้ว่า มาตรการในการควบคุมการผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของประเทศไทย ล้วนแล้วแต่เป็นประเภทการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคภายหลังคือเมื่อต้องเกิดความเสียหายเกิดขึ้นจากการบริโภคสินค้าและผลิตภัณฑ์เสริมอาหารแล้วทั้งสิ้น ดังนั้นผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะรูปแบบแนวคิดในการนำมาตรการทางกฎหมายเชิงป้องกันมาใช้เพื่อป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และเพื่อแก้ไขปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบันให้หมดสิ้นไป

ซึ่งผู้ศึกษาได้สรุปประเด็นมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมผลิตภัณฑ์เสริมอาหารได้ 4 ปัญหา ดังนี้

ปัญหาที่ 1 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับหน่วยงานภาคเอกชนที่มีบทบาทหน้าที่ในการควบคุมผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร

โดยทั่วไปแล้วประเทศไทยมีระบบคุ้มครองผู้บริโภคที่บริหารงานจากส่วนกลางไม่ว่าจะเป็นงานด้านความปลอดภัยในอาหาร ยา วัตถุอันตราย เครื่องสำอาง ซึ่งแม้จะมีหน่วยงานในส่วนภูมิภาคอย่างหน่วยงานสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคก็ตาม แต่การกำหนดนโยบายและงบประมาณในการดำเนินงานนั้น ก็มาจากส่วนกลาง ซึ่งที่เห็นเด่นชัดที่สุดก็คืองานด้านการคุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค ซึ่งมีสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นหน่วยงานในสังกัดของสำนักงานกฤษฎีกาเป็นฝ่ายปฏิบัติการ และมีการมอบการใช้อำนาจบางกรณี เช่น อำนาจในการตรวจวินิจฉัยโฆษณา หรือรับเรื่องราวร้องเรียนจากผู้บริโภคไว้กับคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคประจำจังหวัด ซึ่งมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และมีข้าราชการประจำในท้องถิ่นนั้นเป็นกรรมการ ซึ่งทำให้การดำเนินงานในด้านการคุ้มครองผู้บริโภคดังกล่าวข้างต้นนั้นเป็นไปด้วยความล่าช้า และไม่สามารถตอบสนองต่อการปกป้องคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคได้ทันต่อเหตุการณ์ และจากที่พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 มาตรา 4 โดยกำหนดให้ผู้บริโภคมีสิทธิที่จะได้รับข่าวสารรวมทั้งคำพรรณนาคุณภาพที่ถูกต้องและเพียงพอเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ สิทธิที่จะมีอิสระในการเลือกหาสินค้าหรือบริการ สิทธิที่จะได้รับความปลอดภัยจากการใช้สินค้าหรือบริการ สิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย ซึ่งในส่วนการบังคับตามสิทธิ และกำหนดนโยบายในการคุ้มครองผู้บริโภค หรือเพื่อเยียวยา ชดเชยเมื่อผู้บริโภคถูกละเมิดสิทธินั้น ไม่ได้มีบทบาทกำหนดไว้เป็นการเฉพาะแต่อย่างใด ทำให้เมื่อเกิดปัญหาต่อผู้บริโภค หรือปัญหาในด้านการคุ้มครองผู้บริโภค และมีการเยียวยาความเสียหายให้แก่ผู้บริโภคที่เกิดปัญหานั้นจะเป็นไปด้วยความล่าช้า ไม่มีความชัดเจน และบางกรณี

ผู้บริโภคมักมีค่าใช้จ่ายเพื่อให้ได้รับการเยียวยาหรือแก้ปัญหาอื่นๆ และหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการคุ้มครองผู้บริโภคของรัฐบาลนั้นก็ต่างมีหน้าที่รับผิดชอบเฉพาะโดยชัดเจน ซึ่งทำให้ต่างฝ่ายต่างดำเนินการในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้บริโภค ส่วนหนึ่งเป็นเพราะแต่ละหน่วยงานหรือองค์กรต่างมีทิศทางและนโยบายรวมทั้งงบประมาณเป็นของตนเอง และถึงแม้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 21 จะพยายามวางแนวทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดการประสานงานและเพื่อตรวจสอบการทำงานขององค์กรของรัฐตามกฎหมายต่างๆ ที่มีอยู่ก่อนการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค แต่การบังคับใช้มาตรา 21 ดังกล่าวก็ไม่สามารถช่วยให้ระบบการคุ้มครองผู้บริโภคบรรลุผลได้ทันต่อเหตุการณ์

ผู้ศึกษาเห็นว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สมาคมหรือมูลนิธิที่เป็นองค์กรภาคเอกชนที่จะทำให้ผู้บริโภคมีความเข้มแข็ง โดยใช้ความรู้เพื่อเจรจาและทักท้วงฝ่ายผู้ประกอบการ โดยหากมีองค์กรภาคเอกชนเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคจะสามารถให้ความรู้แก่ผู้บริโภคและสามารถตรวจสอบผู้ประกอบการได้ ซึ่งจำเป็นต้องมีความเป็นอิสระโดยไม่ถูกรบกวนจากหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง และในส่วนกระบวนการสรรหาคณะกรรมการองค์กรอิสระเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคนั้นต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างมากโดยไม่ควรเอาบุคคลในวงการข้าราชการเข้ามา เพราะจะทำให้เอาระบบในส่วนราชการเข้ามามากเกินไป ซึ่งอาจทำให้การทำงานมีความแข็งตัวและเชื่องช้า

ซึ่งในทางปฏิบัติจะสังเกตได้ว่า คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแต่ละท่านเป็นระดับหัวหน้าองค์กรหรือหน่วยงาน ซึ่งมีหน้าที่หลักที่ต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว จึงไม่ค่อยมีเวลาที่จะมาดำเนินการเพื่อผู้บริโภคที่ได้รับความเดือดร้อนได้อย่างเต็มที่ จึงทำให้ผู้บริโภคส่วนใหญ่ออกมาเรียกร้องว่า คดีที่มีข้อพิพาทระหว่างผู้บริโภคร่วมกับผู้ประกอบการ ที่มอบให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคดูแลรับผิดชอบล่าช้า และมีขั้นตอนที่ยุ่งยาก ที่สำคัญไม่สามารถตรวจสอบได้ว่าคดีอยู่ในขั้นตอนไหน และที่สำคัญหน่วยงานของรัฐมีจำนวนบุคลากรน้อยกว่าภาระงานตามกฎหมาย ปัญหานี้ยังคงมีอยู่ตลอดมา และอาจจะต่อเนื่องไปในอนาคต เว้นแต่รัฐบาลจะมีนโยบายเพื่อความปลอดภัยในการดำรงชีวิตของประชาชนเป็นหลัก ไม่เน้นด้านการเจริญทางเศรษฐกิจมากเกินไป

ปัญหาที่ 2 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร

ประเทศไทยมีกฎหมายกำหนดบทลงโทษหากมีการฝ่าฝืนกฎหมายในแต่ละเรื่องไว้ เช่น การโฆษณาที่เกินความจริง การโฆษณาโดยไม่ได้รับอนุญาต การโฆษณาที่อวดอ้างสรรพคุณ เป็นต้น แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า ยังคงพบเห็นการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมายดังกล่าวอยู่ตลอดมา เช่น “พบมิติใหม่แห่งอาหารเสริมผิวขาว ช่วยบำรุงผิวให้ขาวใส อร่าระยับทั่วเรือนร่าง ผิวขาวเนียนใส ผิวเปล่งปลั่ง สดชื่น ผิวดำ ดำแก่ไหนผิวขาวใสได้ ปลอดภัยมี อย. ขอดขายร้อนแรงขณะนี้” อันเป็นการโฆษณาที่อวดอ้างสรรพคุณและเป็นการอวดอ้างสรรพคุณที่เกินความจริง แต่เหตุผลที่ยังคงพบเห็นปัญหาดังกล่าว อาจเนื่องมาจาก

บทลงโทษยังไม่รุนแรงพอหรือเนื่องจากกระบวนการในการลงโทษที่ไม่เข้มงวดพอ ทำให้ผู้ประกอบการไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย

จากการศึกษาพบว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติหลักเกณฑ์ในการควบคุมการโฆษณา และมีมาตรการลงโทษในกรณีที่มีการโฆษณาฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ซึ่งปัจจุบันพบว่า มีการโฆษณาที่ใช้ข้อความเกินความจริงหรือข้อความอันเป็นเท็จ หรือแม้แต่ข้อความที่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในสาระสำคัญเกี่ยวกับสินค้า ไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยใช้อ้างอิงจากรายงานวิชาการ สถิติแล้วก็ตาม ก็ยังพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นสืบเนื่องมาจากบทลงโทษของผู้ประกอบการตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 โดยกำหนดไว้ในมาตรา 47 ที่วางหลักไว้ว่า “ผู้ใดโดยเจตนาก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ ปริมาณ หรือสาระสำคัญประการอื่นอันเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ ไม่ว่าจะเป็นอย่างของตนเองหรือผู้อื่น โฆษณาหรือใช้ฉลากที่มีข้อความอันเป็นเท็จหรือข้อความที่รู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งกระทำความผิดซ้ำอีก ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

แต่ถ้ามีข้อพิพาทเกิดขึ้นตามมาตรา 47 และเมื่อพิจารณาตามมาตรา 62 วรรคสามที่วางหลักไว้ว่า “เมื่อผู้กระทำความผิดได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในระยะเวลาที่ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบกำหนดซึ่งไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา” จะเห็นได้ว่าบทลงโทษดังกล่าวนี้เป็นมาตรการในการลงโทษผู้ประกอบการที่ทำการโฆษณาฝ่าฝืนกฎหมายนั้นยังไม่มีความเด็ดขาดเพียงพอที่จะทำให้ผู้ประกอบการที่ทำการโฆษณาเกิดความเกรงกลัวต่อกฎหมายได้ เพราะถือว่าเป็นบทลงโทษที่ผู้ประกอบการทำการโฆษณาได้รับนั้น เป็นเพียงเล็กน้อยหากเทียบกับผลกำไรที่จะได้รับจากการโฆษณาในการจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร จึงทำให้มีการทำผิดในลักษณะเดิมๆ และถ้าเปรียบเทียบกับ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2556 ที่มีอัตราโทษกึ่งหนึ่งของ พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ.2522 (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 กล่าวคือผู้ประกอบการจำนวนมากที่ยังไม่ทราบถึงการแก้ไขกฎหมายดังกล่าว และรู้ถึงอัตราโทษที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะผู้ประกอบการตามส่วนภูมิภาคที่ยังยึดและเข้าใจตามกฎหมายเดิม แต่แม้ว่ากฎหมายจะมีการแก้ไขโดยการเพิ่มอัตราโทษแล้วก็ตาม ก็ยังถือว่าไม่หนักพอถ้าเทียบกับการเปรียบเทียบปรับแล้วคิดความก็เป็นอันสิ้นไป ซึ่งตัวอย่าง จะเห็นได้ว่า หลังจากได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 ยังมีผู้กระทำความผิดเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากต่อเดือน

ทั้งนี้ การโฆษณาผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเป็นการโฆษณาคุณประโยชน์ หรือสรรพคุณของอาหารอันเป็นเท็จ และเป็นโฆษณาที่ไม่ได้รับอนุญาต มีความผิดตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.2522 โฆษณาสรรพคุณ

ของอาหาร ด้วยข้อความที่ไม่ได้รับอนุญาต มีโทษปรับไม่เกินห้าพันบาท โดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยาได้มีหนังสือสั่งระงับการโฆษณา รวมทั้งดำเนินการตามกฎหมายกับผู้โฆษณาผลิตภัณฑ์ดังกล่าวแล้ว ดังนั้น และยังมีความผิดตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 กล่าวคือ เจตนาที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ ปริมาณ หรือสาระสำคัญประการอื่นอันเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ ไม่ว่าจะเป็นของตนเองหรือผู้อื่น โฆษณาหรือใช้ฉลากที่มีข้อความอันเป็นเท็จ หรือข้อความที่รู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่า อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิดเช่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งกรณีดังกล่าวทำให้ทราบว่าผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตที่ยังมีจำนวนมากที่ยังกระทำความผิดซ้ำ หรือแม้ว่าจะยังไม่เคยถูกดำเนินคดี แต่ก็เป็นการบ่งบอกถึงความไม่เกรงกลัวต่อกฎหมาย แม้จะมีการแก้ไขและเพิ่มบทลงโทษของพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภคก็ตาม

ปัญหาที่ 3 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เรื่อง “ฉลากผลิตภัณฑ์”

ปัญหาการตรวจสอบอาหารที่อาจจะก่อให้เกิดอันตรายและความเสียหายต่อร่างกาย เนื่องจากกระบวนการตรวจสอบและการนำไปสู่การบังคับลงโทษผู้ประกอบการหรือผู้ผลิตอาหารที่ก่อให้เกิดอันตรายนั้น ต้องใช้เทคโนโลยีในระดับสูงในการตรวจพิสูจน์ว่ามีความบกพร่องในขั้นตอนการผลิตขั้นตอนไหน ซึ่งเครื่องมือในขั้นตอนการตรวจสอบดังกล่าวมีอยู่ตามหน่วยงานของรัฐ หากพิจารณาการคุ้มครองผู้บริโภคตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 กำหนดให้ผู้คุ้มครองผู้บริโภคตามกฎหมายคุ้มครองเพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความปลอดภัยในการใช้สินค้าและการรับบริการ เช่น กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค โดยกระทรวงสาธารณสุข พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2545 พระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.2522 พระราชบัญญัติยา พ.ศ.2510 กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค โดยกระทรวงอุตสาหกรรม พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ.2511 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ.2535 เป็นต้น ผู้ศึกษาเห็นว่าหากผู้บริโภคถูกละเมิดสิทธิ หรือไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการบริโภคอาหารที่ก่อให้เกิดอันตรายจากการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ตามกฎหมายว่าด้วยเรื่องฉลากอาหารที่ก่อให้เกิดความเสียหาย และผู้บริโภคย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย โดยผู้บริโภคสามารถร้องเรียนได้ที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเมื่อสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคได้รับแจ้งเรื่องร้องเรียนแล้วจะเรียกให้คู่กรณีมาเจรจาไกล่เกลี่ยเพื่อระงับข้อพิพาทและชดเชยค่าเสียหาย ซึ่งหากไม่สามารถเจรจาไกล่เกลี่ยตกลงกันได้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคก็มีอำนาจในการดำเนินคดีแทนผู้บริโภค ซึ่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 มาตรา 39 ได้ให้อำนาจในการดำเนินคดีแทนผู้บริโภคเพื่อฟ้องเรียกทรัพย์สินหรือค่าเสียหายให้แก่ผู้บริโภคที่ถูกละเมิดสิทธิจากการใช้สินค้าและบริการ โดยผู้บริโภคไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ในการดำเนินคดี รวมทั้งยังมีสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ที่มีอำนาจในการดำเนินการประกอบกับการคุ้มครองอาหารที่ก่อให้เกิด

อันตราย ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 367) พ.ศ.2557 เรื่องการแสดงฉลากของอาหารในภาชนะบรรจุแม้จะปรากฏและสื่อความหมายว่าด้วยการให้ความสำคัญกับอาหารที่ก่อให้เกิดอันตราย

ปัญหาการฟ้องร้องของผู้ที่ได้รับอันตรายจากผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ซึ่งกฎหมายที่สามารถนำมาปรับใช้ ได้แก่ กฎหมายละเมิด ซึ่งผู้บริโภคที่ได้รับอันตรายจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์จะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าความเสียหายนั้นเกิดจากความจงใจ หรือประมาทเลินเล่อ ซึ่งหน้าที่น่าสืบหรือภาระการพิสูจน์ตกอยู่กับโจทก์ตามหลักประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง แต่ปัญหานี้มักเกิดขึ้นจากผู้บริโภคเป็นผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่สามารถฟ้องให้ผู้บริโภคได้รับเยียวยาความเสียหายได้อย่างเต็มที่ โดยไม่มีเงินทุนจ้างทนายความแก้ต่างคดีที่มีความเชี่ยวชาญ เพื่อฟ้องคดีหากโจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ให้ศาลเห็นตามที่ตนกล่าวอ้างขึ้นมาก็จะอยู่ในฐานะของผู้แพ้คดี ซึ่งนั่นก็หมายความว่าไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายอะไรได้ รวมทั้งปรากฏผลความเสียหายที่จำเป็นต้องใช้ระยะเวลายาวนานในการแสดงผลแห่งความเสียหายที่เกิดขึ้นนั่นเอง ประเด็นที่น่าพิจารณาประการหนึ่ง ก็คือจำนวนค่าเสียหายที่ศาลจะกำหนดเพื่อเยียวยาความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน การกำหนดค่าเสียหายยังไม่ปรากฏหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเพียงพอจึงทำให้จำนวนค่าเสียหายอาจไม่มีความแน่นอนหากเทียบกับผลกระทบที่ผู้เสียหายได้รับแล้วอาจมองได้ว่า ยังห่างไกลจากความเสียหาย

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 293) พ.ศ.2548 เรื่อง ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 309) พ.ศ.2550 เรื่อง ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร (ฉบับที่ 2) ได้กล่าวถึงความเสียหายที่เกิดจากการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และผลที่เป็นอันตรายจากผลิตภัณฑ์ปลอม หรือไม่ได้มาตรฐาน และระยะเวลาในการแสดงอาการ นอกจากการนำหลักความรับผิดชอบโดยเคร่งครัด (Strict Liability) มาใช้บังคับ ซึ่งแตกต่างจากกระบวนการทางศาลแพ่ง อาญาทั่วไป ปรากฏตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 โดยหลักการคุ้มครองผู้บริโภคโดยทั่วไป ไปเช่นตามมาตรา 52 อีกทั้งการโฆษณาขายสินค้าทั้งที่ฉลากอาหารที่ไม่ได้ระบุคุณสมบัติตามที่ผู้จำหน่ายกล่าวอ้าง หลอกให้ผู้บริโภคหลงเชื่อ เข้าข่ายการหลอกลวงผู้บริโภคให้หลงเชื่อในแหล่งกำเนิดสภาพ คุณภาพหรือปริมาณแห่งสินค้านั้น ถ้าการกระทำนั้นไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกงต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ซึ่งเป็นมาตรการที่ควบคุมอาหารโดยทั่วไปตามกฎหมายอาญาเท่านั้นไม่มีการกำหนดโทษอันเกี่ยวกับฉลากอาหารที่อาจจะก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรืออนามัย อย่างชัดเจน ดังนั้นจึงควรมีการบัญญัติการคุ้มครองในส่วนของผู้บริโภคที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย หรือทรัพย์สินใดๆ ตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 367) พ.ศ.2557 เรื่องการแสดงฉลากของอาหารและสื่อความหมายว่าด้วยการให้ความสำคัญกับอาหารที่ก่อให้เกิดอันตราย

ปัญหาที่ 4 ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับความรับผิด และการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร

ตามบทบัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 นั้นมุ่งคุ้มครองการบริโภคสินค้าและผลิตภัณฑ์เป็นสำคัญ ดังนั้นแล้วหลักเกณฑ์และมาตรการทางกฎหมายที่นำมาบังคับใช้ในการกำหนดความรับผิดของผู้ประกอบการและเยียวยาความเสียหายที่เกิดกับผู้บริโภคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในปัจจุบันนั้นยังไม่มีความเหมาะสมที่จะคุ้มครองผู้บริโภคที่อาจได้รับความเดือดร้อนเสียหายจากการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารได้ ทั้งในส่วนของมาตรการตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในหลักเกณฑ์เรื่องละเมิดหรือการกำหนดความรับผิดทางแพ่งตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค และแม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ. 2551 ก็ตามแต่ ผู้บริโภคยังคงต้องใช้การเรียกร้องความเป็นธรรมผ่านกระบวนการยุติธรรมทางศาลอยู่ ในเรื่องของอัตราโทษเองถึงแม้จะมีการแก้ไขพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 ก็ยังถือว่ายังมีอัตราโทษที่ไม่สูงพอที่จะทำให้ผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเกรงกลัวได้ ซึ่งตัวอย่างเห็นได้ชัดจากกรณี เครื่องสำอางเมจิกสกิน

กรณีตัวอย่าง เครื่องสำอางเมจิกสกิน ซึ่งจากการที่พนักงานอัยการคดีศาลแขวง 4 ได้ยื่นฟ้องนายกนก ภัทร มรรยาทอ่อน หรือได้ฝุ่น KPN อายุ 28 ปี อาชีพนักแสดง 1 ในกลุ่มดารานีตไอดอลที่รับรีวิวผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในเครื่องสำอางเมจิกสกิน ด้วยวาจาต่อศาลในความผิดฐานโฆษณาคุณประโยชน์ คุณภาพ หรือสรรพคุณของอาหารอันเป็นเท็จ หรือเป็นการหลอกลวงให้เกิดความหลงเชื่อโดยไม่สมควร อันเป็นความผิดพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.2522 มาตรา 40 และมาตรา 70 ประกาศสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เรื่องหลักเกณฑ์การโฆษณาอาหาร พ.ศ.2561 โฆษณาคุณประโยชน์ คุณภาพ หรือสรรพคุณของอาหารชื่อ Slim Milk ผ่านช่องทางออนไลน์โปรแกรม Instagram ซึ่งศาลพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ.2522 มาตรา 40 และมาตรา 70 มีโทษจำคุก 1 ปี และปรับ 30,000 บาท จำเลยให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณามีเหตุบรรเทาโทษลดโทษให้ส่วนหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 78 คงเหลือโทษจำคุก 6 เดือน และปรับ 15,000 บาท จำเลยไม่เคยต้องโทษจำคุกมาก่อน เห็นสมควรให้โอกาสกลับตัวเป็นพลเมืองดีโทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด 1 ปี จากกรณีดังกล่าวทำให้เป็นตัวอย่างที่ผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารหลายคนไม่เกรงกลัว และยอมเสียค่าปรับในจำนวนไม่มากนักเมื่อเทียบกับกำไรที่ได้มา

ผู้ศึกษาเห็นว่า มาตรการในการกำหนดความรับผิดและการชดเชยเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยการกำหนดให้ผู้ประกอบการรับประกันในตัวผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ซึ่งต้องมีความรับผิดชอบหากผลิตภัณฑ์ใดไม่เป็นไปตามที่มีการรับประกัน ซึ่งเป็นการกำหนดให้ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบโดยตรงกับผู้บริโภคโดยจะไม่ต้องรับผิดก็ต่อเมื่อเข้าข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนดไว้เท่านั้น ในการชดเชยเยียวยาความเสียหายต่อผู้บริโภคนั้น จะต้องเป็นไปตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด ซึ่งเป็นกลไกที่สร้าง

ขึ้นมาเพื่อคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม เพราะมีกฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจนถึงความรับผิดชอบและหน้าที่ในการชดเชยเยียวยาของผู้ประกอบการและสิทธิของผู้บริโภคกรณีที่ได้รับความสะดวกจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ที่อยู่ภายใต้การควบคุมของกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งมีการชดเชยเยียวยาความเสียหายต่อผู้บริโภคมากกว่าสิทธิในการได้รับการชดเชยเยียวยาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องสัญญา หรือในเรื่องละเมิด ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า สามารถนำมาเป็นแนวทางในการให้ความคุ้มครองผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายจากการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารได้อีกทางเลือกหนึ่ง เพราะถ้าหากเข้ากรณีที่ผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตามสิ่งที่กฎหมายถือว่าเป็นสาระสำคัญ เช่น ผู้บริโภคเห็นว่าผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารแล้วเกิดผลข้างเคียงหรือมีอาการไม่ดีขึ้นร่างกาย ซึ่งไม่เหมาะสมสำหรับวัตถุประสงค์สำหรับการบริโภคที่ผู้ประกอบการหรือผู้จำหน่ายประกาศไว้ หรือไม่มีลักษณะหรือคุณภาพที่จะคาดการณ์ได้ว่าจะบรรลุผลตามที่ผู้บริโภคคาดหมายไว้ โดยลักษณะตามที่กล่าวมานี้เป็นสิ่งที่ถือว่าเป็นสาระสำคัญที่ผู้บริโภคมีสิทธิเรียกร้องได้ตามกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค

จากการศึกษาวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับหน่วยงานภาคเอกชนที่มีบทบาทหน้าที่ในการควบคุมผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ควรให้มีการแก้ไข คือ

1) รัฐควรกำหนดบทบาท ขอบเขต อำนาจหน้าที่ของหน่วยงานแต่ละหน่วยงานที่มีหน้าที่คุ้มครองผู้บริโภค โดยดำเนินการให้เป็นไปตามที่กำหนดตามกฎหมายให้ชัดเจน ซึ่งปัจจุบัน บทบาทหลักในด้านการคุ้มครองผู้บริโภคจะอยู่กับสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบงานทุกด้านที่เกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภค ควรมีการมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ ของภาครัฐที่มีส่วนรวมในการคุ้มครองผู้บริโภค เช่น สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรมอนามัย กรมการค้าภายใน สำนักงานมาตรฐานการผลิตอุตสาหกรรม คณะอนุกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคประจำจังหวัด คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา เข้ามามีบทบาท รวมถึงภาคเอกชน เช่น มูลนิธิคุ้มครองผู้บริโภค สมาคมส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค ฯลฯ เพราะสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคในปัจจุบันได้รับการร้องเรียนจากผู้บริโภคในเรื่องต่างๆ ในแต่ละวันมีปริมาณเพิ่มมากขึ้น จำนวนบุคลากรจึงไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานในปัจจุบัน จึงทำให้เกิดการล่าช้า ไม่ทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน

2) ให้ภาครัฐสนับสนุนหน่วยงานภาคเอกชนในเรื่องงบประมาณที่มากพอที่องค์กรจะขับเคลื่อนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะได้มีส่วนร่วมในการบังคับใช้กฎหมาย รวมทั้งให้ความเห็นต่อการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองผู้บริโภค นอกจากนั้นยังให้องค์กรของภาคเอกชนได้มีบทบาทในการตรวจสอบการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการคุ้มครองผู้บริโภค ตลอดจนการเผยแพร่ข้อมูล ช่วยเหลือองค์กร

ผู้บริโภค ส่งเสริมศึกษา และวิจัยประเด็นที่เกี่ยวกับผู้บริโภค สมาคม หรือมูลนิธิควรมีบทบาทในการดำเนินการและสนับสนุนการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นจริง

3) “ความเป็นอิสระ” แม้พระราชบัญญัติการจัดตั้งองค์กรของผู้บริโภค พ.ศ.2562 จะบัญญัติไว้ว่า ต้องไม่อยู่ภายใต้การครอบงำทั้งทางตรงและทางอ้อมของหน่วยงานภาครัฐ ฝ่ายการเมืองและผู้ประกอบการธุรกิจ จึงต้องไม่มีการแทรกแซงจากหน่วยงานรัฐ เช่น การประชุมใหญ่ในแต่ละครั้งต้องมีเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานของรัฐเข้าร่วมประชุมด้วย และการตรวจสอบในการดำเนินคดีแทนผู้เสียหายของสมาคมหรือมูลนิธิยังมีการแทรกแซงอยู่ทุกขั้นตอน

4) ให้คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคที่มีสิทธิในการดำเนินฟ้องคดีแพ่ง คดีอาญา ตามมาตรา 39 และสมาคมหรือมูลนิธิ ที่มีสิทธิในการดำเนินฟ้องคดีแพ่ง คดีอาญา ตามมาตรา 41 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค มีสิทธิในการดำเนินคดีอาญาต่อผู้ประกอบการหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้รับผิดชอบพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2560 มาตรา 14 (1) และวรรคสอง ด้วย

มาตรา 14 ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(1) โดยทุจริต หรือโดยหลอกลวง นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่บิดเบือนหรือปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน อันมิใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา

ถ้าการกระทำความผิดตามวรรคหนึ่ง (1) มิได้กระทำต่อประชาชน แต่เป็นการกระทำต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ผู้กระทำ ผู้เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ดังกล่าวต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้เป็นความผิดอันยอมความได้

2. ปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ควรให้มีการแก้ไข คือ

ให้ยกเลิก และแก้ไขโดยให้เปลี่ยนแปลงอัตราโทษในมาตรา 47 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง และยกเลิกมาตรา 62 ดังนี้

มาตรา 47 ผู้ใดโดยเจตนาก่อให้เกิดความเข้าใจผิดในแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ ปริมาณ หรือสาระสำคัญประการอื่นอันเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ ไม่ว่าจะ为己ของตนเองหรือผู้อื่น โฆษณาหรือใช้ฉลากที่มีข้อความอันเป็นเท็จหรือข้อความที่รู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่า อาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิด เช่นว่านั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

วรรคสอง ถ้าผู้กระทำความผิดตามวรรคหนึ่งกระทำความผิดซ้ำอีก ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ยกเลิก มาตรา 62 บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษปรับสถานเดียว หรือเป็นความผิด ที่มีโทษปรับหรือมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี ให้คณะกรรมการมีอำนาจเปรียบเทียบได้ และในการนี้ให้คณะกรรมการมีอำนาจมอบหมายให้คณะกรรมการเฉพาะเรื่อง หรือคณะอนุกรรมการ พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่น ดำเนินการเปรียบเทียบได้ โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการเปรียบเทียบหรือเงื่อนไขประการใดๆ ให้แก่ผู้ได้รับมอบหมายตามที่เห็นสมควรด้วยก็ได้

วรรคสาม เมื่อผู้กระทำความผิดได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในระยะเวลาที่ผู้มีอำนาจ เปรียบเทียบกำหนดซึ่งไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกัน ตามบทบัญญัติ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

3. ปัญหาเกี่ยวกับการควบคุมผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เรื่อง “ฉลากผลิตภัณฑ์” ควรให้มีการแก้ไข คือ

ให้ยกเลิก และแก้ไขโดยให้เปลี่ยนแปลงอัตราโทษในมาตรา 52 วรรคหนึ่ง และวรรคสอง และยกเลิกมาตรา 62 ดังนี้

มาตรา 52 ผู้ใดขายสินค้าที่ควบคุมฉลากตามมาตรา 30 โดยไม่มีฉลากหรือมีฉลาก แต่ฉลากหรือการแสดงฉลากนั้นไม่ถูกต้อง หรือขายสินค้าที่มีฉลากที่คณะกรรมการว่าด้วยฉลากสั่งเลิกใช้ ตามมาตรา 33 ทั้งนี้ โดยรู้หรือควรรู้อยู่แล้วว่าการไม่มีฉลากหรือการแสดงฉลากดังกล่าวนั้นไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

วรรคสอง ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่งเป็นการกระทำของผู้ผลิตเพื่อขาย หรือผู้ส่งหรือนำเข้ามาในราชอาณาจักรเพื่อขาย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ยกเลิก มาตรา 62 บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ที่มีโทษปรับสถานเดียว หรือเป็นความผิด ที่มีโทษปรับหรือมีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี ให้คณะกรรมการมีอำนาจเปรียบเทียบได้ และในการนี้ให้คณะกรรมการมีอำนาจมอบหมายให้คณะกรรมการเฉพาะเรื่อง หรือคณะอนุกรรมการ พนักงานสอบสวน พนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเจ้าพนักงานท้องถิ่น ดำเนินการเปรียบเทียบได้ โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการเปรียบเทียบหรือเงื่อนไขประการใดๆ ให้แก่ผู้ได้รับมอบหมายตามที่เห็นสมควรด้วยก็ได้

วรรคสาม เมื่อผู้กระทำความผิดได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายในระยะเวลาที่ผู้มีอำนาจ เปรียบเทียบกำหนดซึ่งไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกัน ตามบทบัญญัติ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

4. ในประเด็นปัญหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบ และการเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร ควรให้มีการแก้ไข คือ

1) ผู้บริโภคที่ได้รับความเสียหายต่อร่างกายหรือจิตใจจากการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร เพราะหลงเชื่อในการโฆษณา หรือฉลากผลิตภัณฑ์ ควรได้รับการเยียวยาความเสียหายในอัตราที่สูง เพื่อเป็น

ตัวอย่างมิให้ผู้ประกอบการรายอื่นๆ ที่กำลังคิดจะทำการโฆษณาเกินจริง หรือฉลากผลิตภัณฑ์ที่หลวงกลงไม่ตรงกับความเป็นจริง ไม่กล้าที่จะทำผิดกฎหมายอันเป็นมาตรการในการคุ้มครองผู้บริโภคในเบื้องต้นได้

2) ผู้ประกอบการ ผู้ผลิต หรือผู้ที่นำเข้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่กระทำความผิดต่อกฎหมาย จะต้องถูกพักใช้ใบอนุญาตหรือเพิกถอนใบอนุญาตแล้วแต่กรณีความผิด ตามกฎหมายการรับสินค้าที่มีการกระทำความผิดกฎหมาย และกรณีผู้ประกอบการ ผู้ผลิต หรือผู้ที่นำเข้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่กระทำความซ้ำหรือความผิดที่ร้ายแรง ไม่ควรมีโทษปรับ แต่ให้มีการลงโทษจำคุกแก่ผู้ประกอบการธุรกิจที่ฝ่าฝืนกฎหมาย โดยไม่มีการรอลงโทษ

3) ควรนำระบบการชดเชยความเสียหายโดยไม่ต้องพิสูจน์ความผิดมาใช้ เพื่อการเยียวยาความเสียหายเบื้องต้นให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการบริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และให้มีการแก้ไขขยายระยะเวลาในเรื่องอายุความ ซึ่งมีระยะเวลาทำการพิสูจน์ให้เห็นประจักษ์ต่อศาล แสดงให้เห็นว่าภาระการพิสูจน์ จึงตกแก่ผู้เสียหายซึ่งอาจจะเป็นปัญหาตามที่ได้กล่าวมาแล้ว และเรียกร้องภายในระยะเวลาละเมิดเพียง 1 ปี นับแต่ผู้เสียหายรู้ถึงการกระทำและรู้ตัวผู้กระทำละเมิด ในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน หรือเมื่อพ้น 10 ปี นับแต่การกระทำละเมิดเท่านั้น ซึ่งอาจจะส่งผลให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบไม่สามารถใช้สิทธิในส่วนของการเรียกร้องค่าเสียหายในส่วนละเมิดตาม มาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้เต็มที่เท่าที่ควร ดังนั้นระยะเวลาพิสูจน์และรวบรวมพยานหลักฐานในคดีคุ้มครองผู้บริโภคจะต้องใช้ระยะเวลายาวนานเช่นกันประกอบการการใช้เทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์ทางการแพทย์อีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงสาธารณสุข โดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 293) เรื่อง ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร. ข้อกำหนดและแนวทางปฏิบัติตามกฎหมายสำหรับผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร.

จิต เศรษฐบุตร, หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553).

จิตติ ดิงศักดิ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2523).

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนสานต์, กฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพิมพ์วิญญูชน).

ไชยยศ เหมะรัชต์, กฎหมายว่าด้วยสัญญา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535).

ชัยพร ทรัพย์วรณิข และธิดารัตน์ นรินทรางกูร ณ อยุธยา, “ข้อพิจารณาบางประการและผลกระทบของร่างพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นจากสินค้าที่ไม่ปลอดภัย พ.ศ.....” คุณพาห.

คาราพร ธีระวัฒน์, กฎหมายสัญญา : สถานะใหม่ของสัญญาปัจจุบันและปัญหาข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542).

ชัยลักษณ์ นามจักร, มาตรการทางกฎหมายในการคุ้มครองผู้บริโภคด้านการโฆษณาผลิตภัณฑ์อาหาร, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, วารสารนักบริหาร. บัณฑิตวิทยาลัย, เอกสารประกอบการสอนผลิตภัณฑ์อาหารเสริมเพื่อลดน้ำหนักและควบคุมน้ำหนัก, (กรุงเทพฯ : บริษัทบัณฑิตวิทยาลัย จำกัด).

ไพจิตร บุญยพันธุ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ลักษณะละเมิดและหลักกฎหมายละเมิด เรื่อง ข้อสันนิษฐานความผิดของกฎหมาย, พิมพ์ครั้งที่ 11 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณาการ, 2548).

พจน์ บุญปากม, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด (พระนคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2515).

ลดาวลัย ขมจินดา และ สุพรรณิ มั่งกะลี. หลักการโฆษณา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง).

สุขุม ศุภนิคย์, “คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค”, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

เสรี วงศ์มณฑา, หลักการโฆษณา. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสาร).

เสนีย์ ปราโมช, กฎหมายอังกฤษว่าด้วยลักษณะสัญญาและละเมิด, กรุงเทพฯ: สุวรรณศรี.

สุขุม ศุภนิคย์, คำอธิบายกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค.

สุขุม ศุภนิคย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด(กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แสงสุทธิการพิมพ์, 2537).